

ÖNSÖZ

21.Yüzyılda uğruna dünyanın her bölgesinde çatışma ve gerilimler yaşandığı enerji alanı, bütün yönleriyle ülkemiz için de yaşamsal bir öneme sahiptir. Bugün ülkemiz enerji sektörü, uluslararası ekonomik politikalara yön veren egemen ülkelerin küresel politikaları sonucu ülke kaynaklarının gözardı edildiği bir dönemi yaşamaktadır.

Bu dönemi enerji sektörünün kamu hizmeti olması anlayışının terk edilmesine yönelik neoliberal politikalara hız verildiği bir süreç olarak da adlandırabiliriz. Uluslararası enerji politikalarını belirleyen kuruluşların yaptırımlarıyla, enerji sektöründe yapısal değişimlerin önemli adımları atıldı. Çıkarılan yasalar, Anayasa'da yapılan değişiklikler, kamu tekeli altında bulunan elektrik sektörü başta olmak üzere yeniden yapılandırmanın önemli kilometre taşlarını oluşturdu.

2001 yılı içinde yayınlanan Elektrik Piyasası Kanunu ve ardından çıkarılan Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu ve Doğal Gaz Piyasası Kanunu ile yeni bir aşamaya gelindi. Sektörde yaşanan sorunların giderek daha da derinleştiği ve uygulanan politikalarla sektörün tam bir bilinmeze sürüklendiği bir döneme girildi. Artık doğru bir talep ve ona uygun planlama anlayışıyla ulusal bir enerji politikası oluşturulmasının çok uzağındayız. Üstüne üstlük, enerji alanına dair onca önemli değişikliğin yaşandığı gelişmeler, kamuoyu, sektörün tüm ilgili kuruluşları ve üniversiteler tarafından gereğince tartışılmadan ve neredeyse bilgisine sunulmadan gerçekleşti.

Türkiye'ye 1980 sonrasında Dünya Bankası tarafından verilen Yapısal Uyum Kredileri, enerji sektörüne yönelik sektörel uyum kredileri, doğrudan elektrik sektörünün yeniden yapılandırılmasına yönelik Dünya Bankası kredileri, Avrupa Enerji Şartı, AB'ye Katılım Ortaklığı Belgesi, AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı ve IMF'ye verilen niyet mektuplarında enerji sektörüne ilişkin taahhütler dile getirilmiştir. Bu anlaşma ve taahhütler Elektrik Piyasası Kanunu ve Doğal Gaz Piyasası Kanunu ile gelinen aşamada sektörün ticari olarak yeniden biçimlendirilmesi sürecinin temel taşlarını oluşturmakta olup, 20 yıllık bir süreçte enerji alanında yapılanların, sektörün gereksinimlerinden ya da ulusal ihtiyaçlardan kaynaklanmadığını, kaynağını uluslararası finans kuruluşları ve gelişmiş ülkeler ittifakından alan düzenlemeler olduğunu bir kez daha kanıtlıyordu.

Bu planın bir sonucu olarak uygulanan özelleştirmeler ile, meselenin sadece kamu eliyle yürütülen bir takım mal ve hizmetlerin özel kişilere verilmesiyle sınırlı olmayan, yeni liberal politikalar doğrultusunda yaşamın her alanını etkileyen topyekun bir yapısal değişikliğin adımları atılmaktadır. Enerji alanındaki uygulamalarda herhangi bir kamusal yarar beklentisiyle hareket edilmemekte, esas itibarıyla sermayenin ihtiyaçlarına cevap verilmektedir. Özelleştirme hukuksal alanda da yaşanmakta ve kamu hukuku alanı daraltılarak içeriği boşaltılmaktadır. Bütün bunları sonucu olarak enerjide dışa bağımlılık mutlak hale gelmiştir. Enerji alanındaki düzenlemeler ve uygulama örnekleri dış anlaşmalar ve dışarıya verilen taahhütlerle şekillenmektedir. Yapılan Anayasa değişiklikleri ve getirilen düzenlemeler bu bağlayıcı metinler nedeniyle yapılmaktadır. Yine, bu politikaların sonucu olarak kamu hizmeti anlayışı yok edilmiştir. Kamu hizmetlerine ilişkin kurallar bütünü terkedilmekte, buna karşılık varolan hukuk sistemi yerine bütünlüklü ve anlamlı bir sistem ikame edilmemektedir. Sermayenin kamu hizmeti kavramını tasfiye etmesinin bir sonucu olarak "bağımsız idari otorite" gibi kavramlar yönetsel sistemimize monte edilmektedir.

Elektrik Mühendisleri Odası olarak son 20 yıldır ülkemizin enerji politikalarına ilişkin iki önemli konunun altını çizdik. Birincisi kamusal bir hizmet anlayışı içerisinde planlamanın önemi, ikincisi ise kendi kaynaklarımıza ve insan gücümüze dayalı ulusal bir enerji politikası oluşturulmasının gerekliliği.

Dünyada 1974 petrol krizi ile başlayan süreç incelendiğinde, petrolün sonsuz bir kaynak olmadığı gerçeği görülmüş, elektrik enerjisi üretiminde artan maliyetlerin sanayi üretim sektörünü zorladığı noktada gelişmiş tüm ülkeler ciddi önlemler alma yoluna gitmişlerdir.

Enerji gibi hayati bir sektörde ülkelerinin geleceğine ilişkin sorumluluk duyan ve buna uygun politikalar geliştiren tüm gelişmiş ülkelerin, elektrik enerjisi üretimlerinde güneş, rüzgar, jeotermal ve hidrolik olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarına yöneldikleri ve bu konuda AR-GE faaliyetlerine hız verdikleri görülmektedir.

Yine, petrol krizinin yarattığı bilinç ile enerji kaynaklarının olabildiğince ulusal sınırlar içinden, kaynak çeşitliliği yaratılarak temini öngörülmüş, tüm ülkeler bir taraftan enerjinin çevre ile ilişkisinin önemini kavrayarak enerji üretimlerinde çevreye karşı duyarlı bir yaklaşım sergilerlerken, diğer taraftan, enerjinin verimli kullanılması ve tasarrufuna ilişkin bir program oluşturmuşlardır. Neticede tüm bu etkiler değerlendirildiğinde, enerjide planlama kavramının ne denli önemli olduğu bir kez daha açığa çıkmıştır.

Sayın İstemi Ünsal'ın, mevcut kaynaklarımızı irdeleyen ve bütünlüklü bir projeksiyon sunan " Enerji Gündemi ve Sorunlarımız " kitabı, ülkemiz enerji sektörüne ilişkin yapılacak bir çok değerlendirmede başvuru kaynağı olabilecek titiz bir çalışmanın ürünü olarak önemli bir ihtiyaca yanıt verecektir

Bu çalışmada belirtilen mevcut doğal kaynaklarımız ile sektörün enerji üretiminde kaynak çeşitliliğini ve verimlilik anlayışını gözeten ulusal bir politika ile yönetilmesinin ne ölçüde gerekli olduğu bir kez daha açığa çıkmaktadır.

Bir başka boyutuyla da, enerji kaynaklarımıza ilişkin dağınık bilgilerin güncellenerek bir araya getirilmiş olmasını, bu alanda çalışma yapan kişi ve kurumlar açısından da önemli bir hizmet olarak görüyor, Sayın Ünsal'ı bu yönüyle de önemli ihtiyacı gideren kaynak bir yayın hazırlaması nedeniyle kutluyorum.

Saygılarımla.

Nisan 2004 / Ankara

Cengiz GÖLTAŞ

EMO 38.Dönem Yönetim Kurulu Başkanı